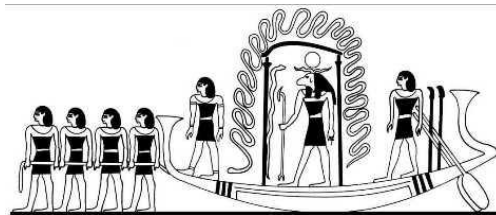

MEHEN Nieuws (36)

14 mei 2016

MEHEN, Studiecentrum voor het oude Egypte

Beste donateurs en liefhebbers van het oude Egypte,

De tijd gaat snel en binnenkort is het alweer de laatste zaterdag van juni en dat betekent de jaarlijkse Mehendag voor onze donateurs! Dit jaar keren we weer terug naar de Nehalenniazaal in het Rijksmuseum voor Oudheden, aanvang 13.00 uur op zaterdag 25 juni 2006.

Deze keer zijn er drie lezingen. De sprekers zijn:

- Lyla Pinch-Brock, zij houdt de lezing "Picking up the pieces, the Merenptah Sarcophagus Restoration Project". Lyla Pinch-Brock was de echtgenote van Edwin (Ted) Brock, die vorig is overleden en die verantwoordelijk was voor het project om de sarcofaag van Merenptah te reconstrueren (zie Mehen Nieuws nr.33).
- Cathalijne Theunissen-Devens MA over "Klaagvrouwen in (het oude) Egypte".
- Jan Koek over "De rol en de betekenis van de meerval in het oude Egypte".

Klaagvrouw, Fitzwilliammuseum Cambridge (foto Jan Koek)

Voor donateurs is de toegang gratis en voor niet-donateurs bedraagt de toegang € 5,--. Degenen die zich nog niet hebben opgegeven kunnen zich via de website www.mehen.nl (onder Lezingen) voor deze dag aanmelden.

In dit Mehen Nieuws komen verder aan de orde:

- de Egyptische collectie in de Lawrence Room, Girton College te Cambridge
- lopende en nieuwe tentoonstellingen door Ingrid van Sprakelaar
- het komende lezingenprogramma
- de Deir el Medinadag op 3 september i.s.m. Theban Mountains Foundation
- reisverslag Abydos door Ilja Nagtegaal
- twee Dahabiyareizen in 2017
- busreis naar Morlanwelz in augustus en naar Karlsruhe in 2017

De Egyptische collectie in The Lawrence Room in Girton College te Cambridge

Girton College is een onderdeel van de universiteit van Cambridge en gesticht in 1869 door drie dames. Girton College was de eerste universitaire opleiding in het Verenigd Koninkrijk voor vrouwen en 30 jaar geleden de eerste van de vrouwencolleges die gemengd werden.

Girton College bezit een collectie oudheden die tentoongesteld is in de Lawrence Room, genoemd naar een van de studenten Amy Lawrence. De collectie omvat drie onderdelen:

- een Anglo-Saksische collectie, objecten gevonden in 1881 in de buurt van Girton
- een antieke collectie met o.a. mooie Tanagrabbeeldjes
- een Egyptische collectie.

Cambridge, Girton College, Lawrence Room, overzicht en sjabti (foto's Jan Koek)

De Egyptische collectie bestaat uit 705 objecten waaronder predynastiek aardewerk, een grote verzameling sjabti's, scarabeeën, kettingen en armbanden, kanopenvazen, amuletten (o.a. oedjatogen), houten decoratieve elementen van de zonen van Horus en van Djehoeti, en beeldjes. Beeldjes van goden, een apisstier en andere dieren. Een groot deel van deze objecten zijn geschenken door Gwendolen Crewdson in het begin van de vorige eeuw. Veel sjabti's heeft zij in Cairo gekocht voor 5 tot 20 Egyptische piasters. De meeste sjabti's zijn van faience en dateren uit de 21^e en 22^e dynastie, maar er zijn ook houten en terracotta exemplaren uit de 18^e en de 19^e dynastie. Tevens is er een mummie uit de 1^e eeuw na Chr. met mummieportret en inscriptie uit Hawara. De mummie is op Romeinse wijze heel fraai ingewikkeld. De inscriptie noemt haar Hermione Grammatikê (Hermione de taalonderwijzeres of Hermione de literaire dame). De mummie is in 1911 in de collectie gekomen door een bijdrage van studenten aan Girton College van £ 20,00 aan de opgravingen van Flinders Petrie in Hawara. De Lawrence Room is open voor publiek op donderdag van 14.00 – 16.00 uur.

Nieuwe tentoonstellingen (Ingrid van Sprakelaar)

In deze rubriek gaat het om nieuw bekend geworden tentoonstellingen of verlengingen; alle tentoonstellingen met voorwerpen uit het oude Egypte vind u op onze website onder Musea/ Tentoonstellingen.

Onder de subkop "museumlijst" vindt u een lijst van musea over de gehele wereld met Egyptische objecten. Let u ook op de zogenoemde kleine collecties.

CANADA

- * North Bay, Discovery North Bay Museum: Egypt – The Gift of the Nile. T/m 13 augustus 2016

CHILI

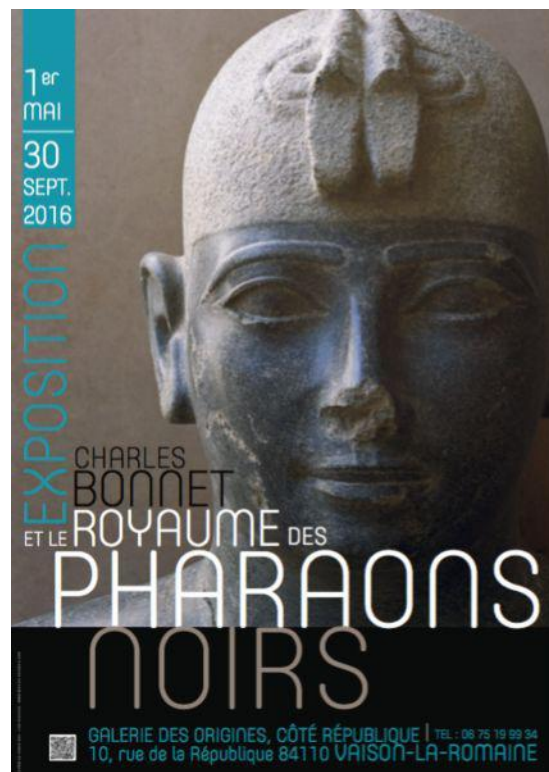
- * Santiago, Centro Cultural Palacio de la Moneda: Het Oude Egypte: het leven langs de Nijl. Van 20 april t/m 14 augustus 2016

DUITSLAND

- * Bonn, Ägyptisches Museum: Pläne, Karten und Landkarten Ägyptens. T/m 3 juli 2016
- * Krefeld, Deutsches Textilmuseum: Seide - Textile Pracht aus 2000 Jahren. T/m 28 augustus 2016
- * Künzing (Beieren), Museum Quintana: 7000 Jahre Bier und Wein. Van 15 april t/m 25 september 2016
- * Lennestadt, Galileo-Park: Das Cheops-Projekt - Das Eisen der Pharaonen. T/m 20 november 2016
- * Mannheim, Museum Weltkulturen (Reiss-Engelhorn-Museen): Pharaos Tiere. Meisterwerke altägyptischer Kleinkunst. Van 6 november 2016 t/m 26 februari 2017
- * München, Ägyptisches Museum: Wunderwelt Mathematik. Heute und im Alten Ägypten . Van 2 juli t/m 6 november 2016.
- * Passau, RömerMuseum Kastell Boiotro: Die Grabkammer des Sennedjem. T/m 18 september 2016
- * Stuttgart, Landesmuseum Württemberg: Wahre Schätze: Antike - Kelten - Kunstkammer. Vanaf 21 mei 2016 permanent.

Avranches

Vaison-la-Romaine (Vaucluse)

EGYPTE

- * Aswan, Nubisch Museum: De Spaanse opgravingen. Eind 2017
- * Caïro, Ministerie van Oudheden: Forgotten Discovery: 1891 - 2016. Nu t/m onbekend
- * Caïro, Egyptisch Museum: Sinai: de oorsprong van het alfabet. T/m oktober 2016
- * Caïro, American University in Cairo: De kop van Nefertiti. Van mei 2016 t/m onbekend.

FRANKRIJK

- * Angers, Musée Jean-Lurçat et de la tapisserie contemporaine: Etoffes du Nil. Tissus coptes des musées d'Angers (Weefsels van de Nijl. Koptisch textiel uit de musea van Angers). T/m 3 juli 2016
- * Avranches (Normandië), Scriptorial d'Avranches: Le Goût de l'Egypte - Voyageurs au pays des pharaons" (De voorliefde voor Egypte - Reizigers naar het land van de farao's). T/m 18 september 2016.
- * Figeac, Musée Champollion - Les Écritures du Monde: Champollion intime. Van 4 juni 2016 t/m 15 juni 2017
- * Hauterives (Rhône-Alpes), Les labyrinthes de Hauterives: Le Grand Temple d'Abou Simbel. T/m 31 augustus 2016 en de weekenden in de september.
- * Vaison-la-Romaine (Vaucluse), Galerie des Origines: Charles Bonnet au royaume des pharaons noirs (Charles Bonnet in het koninkrijk van de zwarte farao's). Van 1 mei t/m 20 september 2016

ITALIË

- * Napels, Archeologisch Museum: Heropening Egyptische afdeling. Vanaf 7 oktober 2016
- * Padua, Musei Civici di Padova: Pasjedoe - een kunstenaar aan het hof van de farao's. T/m 19 juni 2016
- * Pontestura (Piëmont), Deposito Museale: Rosso Egizio. T/m 23 oktober 2016

Cambridge (VS), troon voor Hetepheres

Koning of god? RMO Leiden

JAPAN

- * Sendai City, Sendai City Museum: The Golden Pharaohs and Pyramids - The Treasures from the Egyptian Museum. T/m 26 juni 2016

MEXICO

- * Santiago de Querétaro, Museo de los Conspiradores: Tutankamón. La tumba, el oro y la maldición (Toetanchamon. Het graf, het goud en de vloek). Van 11 maart 2016 t/m 5 juni 2016

NEDERLAND

- * Berg en Dal, Afrikamuseum: Mythische dieren. Van 29 april t/m eind oktober 2016
- * Leiden, Rijksmuseum van Oudheden: Koning of god? T/m 15 mei 2016
- * Leiden, Rijksmuseum van Oudheden: Nefertari (voorlopige titel). Najaar 2016

OOSTENRIJK

* Lendorf (Karinthië), Römermuseum Teumia: Römerin aus Ägypten II. Van 1 mei t/m 31 oktober 2016

* Wenen, Kunsthistorisches Museum: Von Alexandria nach Abu Simbel - Ägypten in frühen Fotografien 1849-1875. Van 7 juni 2016 t/m 25 september 2016.

Memphis (VS), Egyptische collectie

POLEN

* Krakau, Archeologisch Museum: Twintig jaar Pools onderzoek in Sakkara. T/m 9 december 2016

SPANJE

* Barcelona, Egyptisch Museum: OSIRIS Déu d'Egipte, l'èsser que roman perfecte (OSIRIS God van Egypte, het wezen dat volmaakt blijft). T/m 30 juni 2016

* Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó: Les Flors del Faraó: Un viatge pel Nil a través dels seus papirs (Bloemen van de farao: Een reis langs de Nijl via haar papyri). T/m 25 september 2016

* Cartagena, Augusteum: Tutankamon: Tumbas, dioses y templos. T/m 30 juni 2016

* Pamplona, Sala de Exposiciones del Edificio de Bibliotecas: Herencias de Oriente: una colección egipcia portuguesa (Erfenissen uit het Oosten; een Portugese Egyptecollectie). T/m juni 2016

TSJECHIË

* Kolin, Regionaal Museum: De ontdekking van de piramiden. T/m 29 mei 2016

VERENIGD KONINKRIJK

* Abergavenny, Abergavenny Museum: Writing for Eternity: Decoding Ancient Egypt. Van 16 september 2016 t/m 10 januari 2017

* Liverpool, Garstang Museum of Archaeology: Meroë - Africa's Forgotten Empire. Van 13 mei 2016 t/m onbekend.

* Salisbury, Salisbury Museum: Writing for Eternity: Decoding Ancient Egypt. Van 21 mei t/m 3 september 2016

* Torquay, Torquay Museum: Claws! The Human History of Cats. T/m 4 september 2016

VERENIGDE STATEN

* Berkeley, Bancroft Library Gallery: The Papyrus in the Crocodile: 150 Years of Exploration, Excavation, Collection, and Stewardship at Berkeley. T/m 29 juli 2016

* Boston, Museum of Fine Arts: Sean Townley: 7 Diadems/Red Ankhhafts. T/m 31 juli 2016

- * Cambridge, The Harvard Semitic Museum: Recreating the Throne of Egyptian Queen Hetepheres. Permanent
- * Chicago, Art Institute of Chicago: A Portrait of Antinous, in Two Parts. T/m 28 augustus 2016
- * Memphis, Institute of Egyptian Art and Archaeology: Heropening Egyptische afdeling. Vanaf 9 april 2016
- * New York, The Metropolitan Museum of Art: The Secret Life of Textiles - Plant Fibers. T/m 31 juli 2016
- * Santa Ana, Bowers Museum: Mummies Of The World. Van 19 maart t/m 5 september 2016.
- * San Francisco, Legion of Honor: The Future of the Past - Mummies and Medicine. Van 14 mei 2016 t/m 26 augustus 2018
- * Tacoma, Washington State Historical Society: 125 Years of Collecting and Connecting. T/m 4 december 2016
- * Worcester, Worcester Art Museum: Meow - A Cat-Inspired Exhibition. Van 21 mei t/m 4 september 2016

ZWITSERLAND

- * Bazel, Naturhistorisches Museum: Mumien - Rätsel der Zeit. Van 16 september 2016 t/m 30 april 2017

Lezingenprogramma

zaterdag 11 juni 2016 om 15.00 uur te Brussel, Brussels Ancient Art Fair

"I have reached heaven as a grasshopper ..."

The role and the meaning of the grasshopper in ancient Egypt.

Lezing door Jan Koek

The lecture will first consider the zoological characteristics of the grasshopper. Then the speaker will provide an overview of the grasshopper in ancient Egypt in texts and on pictures.

Thereafter he will try to answer the following questions:

Did the ancient Egyptians consider the grasshoppers as a plague?

Why are some objects, such as amulets, oil lamps, scarabs, cosmetic boxes, necklaces and bracelets, decorated with grasshoppers?

Had the grasshopper a religious meaning in ancient Egypt?

dinsdag 20 september 2016, 20.00 uur te Veenendaal, Goudmos 2

"19 november 1259 voor Christus. Het oudste vredesverdrag ter wereld."

Lezing door Jan Koek

16 jaar na de slag bij Kadesj sloten Ramses II, farao van Egypte, en Hattoesilis III, koning van de Hettieten, een vredesverdrag met als doel oprechte vrede en broederschap tussen beide rijken. In deze lezing zal eerst kort de veldslag tussen de Egyptenaren en de Hettieten bij Kadesj, in het huidige Syrië, worden behandeld. Vervolgens zullen de belangrijkste bepalingen van het vredesverdrag worden doorgenomen. Bijzonder is dat van het verdrag zowel de Egyptische versie als de Hettietische versie voor een groot deel bewaard zijn gebleven. De inhoud is verrassend modern.

woensdag 23 november 2016, 14.30 uur te Den Haag, Mehen Studiecentrum

Wedergeboorte uit het water. Schepping volgens het Boek van de Fajoem.

lezing door Jan Koek

In het "Boek van de Fajoem" worden meerdere mythologische voorstellingen van de oude Egyptenaren op basis van het bijzondere landschap van de Fajoem aan elkaar geknoopt en verbonden met een ritueel ter vernieuwing van het koningschap. Hoewel het "Boek van de Fajoem" uit de Romeinse Keizertijd stamt is het een van de meest fascinerende teksten uit het oude Egypte.

*Deir el-Medinadag op zaterdag 3 september 2016 te Leiden
door Joke Baardemans, secretaris T.M.F.*

Heldere geesten en harde werkers

The Theban Mountains Foundation organiseert, in samenwerking met Mehen, studiecentrum voor het oude Egypte, op 3 september een interessante dag rondom Deir el-Medina, het dorp van de ambachtslieden die werkzaam waren in de Thebaanse heuvels. Het dorp bevindt zich op de westoever van de Nijl, vlakbij Luxor. Een interessante gemeenschap, in wezen bestaande uit ware kunstenaars in dienst van de farao. Zij bouwden en decoreerden de meest mooie graven. Ongetwijfeld hebben velen van u het dorp en de graven in deze regio al een keer bezocht! De oude bewoners van het dorp hebben buiten prachtig gedecoreerde graven ook een rijke verzameling voorwerpen nagelaten die veel informatie verschaft over hun leef- en werkomstandigheden. Tot op de dag van vandaag is deze gemeenschap voor velen een bron van inspiratie en wordt het dorp en zijn directe omgeving, het uitgestrekte gebied van de Thebaanse heuvels, in al zijn facetten nog steeds grondig bestudeerd. Onmisbaar bij het onderzoek naar de leefgewoonten van de oude bewoners van het dorp zijn de geschreven teksten en de interpretatie daarvan. Gelukkig heeft men veel van dergelijke bronnen ter plekke en in de nabije omgeving aangetroffen. Nog steeds is men actief op zoek naar teksten en nog steeds komt men nieuwe informatie tegen zoals ook Huib van Verseveld en Joost Golverdingen hebben ervaren. Ook zij hebben talrijke nieuwe graffiti ontdekt en eveneens vele nog nooit gepubliceerde teksten. Aangezien er nog onduidelijkheid is over de verdeling van de onderzoeksgebieden tussen de verschillende opgravingsmissies is er nog geen toestemming om ter plekke in de Thebaanse bergen nader onderzoek te doen. Op dit moment wordt eraan gewerkt om de betreffende onderzoeksgebieden goed in kaart te brengen. Helaas verloopt het allemaal traag, wat uiteraard typisch Egyptisch is. Niettemin zetten Huib en Joost ook in Nederland hun onderzoek voort.

De ontwikkeling van hoogtechnologische apparatuur, die tegenwoordig ongeken- de mogelijkheden biedt, is een belangrijke speler in het veld geworden bij het vergaren en het interpreteren van informatie. Het niet weg te denken emmertje, schepje, zeefje en kwastje lijken meer en meer plaats te maken voor ingenieus instrumentarium. Toch zal de uiteindelijke interpretatie en verwerking van alle gegevens waarschijnlijk altijd mensenwerk blijven en zullen we altijd heldere geesten en harde werkers nodig hebben die uiteindelijk de gevonden informatie 'aan de man brengen'. Een aantal van dit soort noeste werkers hebben wij uitgenodigd op de Deir el-Medina dag op 3 september. Stuk voor stuk enthousiaste, gedreven mensen die hun vak verstaan, daar de wetenschap mee vooruit helpen en tevens een bron van inspiratie zijn voor hun omgeving.

Voor deze bijzondere dag hebben we gekozen voor korte lezingen (niet langer dan een half uur) om zoveel mogelijk aspecten van het dorp te kunnen belichten en zoveel mogelijk specialisten aan het woord te laten komen. Het programma met de namen van de sprekers en de onderwerpen treft u hierbij aan (nog niet alle onderwerpen zijn bekend). Daarop staan ook een aantal studenten vermeld die een korte toelichting geven op voorwerpen of onderwerpen die gelieerd zijn aan het dorp. De support van alle sprekers en specialisten op de Deir el-Medina dag, die allemaal hun tijd en kennis *om niet* ter beschikking stellen, waarderen wij enorm.

Natuurlijk zijn wij heel blij dat John Romer, onze buitenlandse gast en waarschijnlijk geen onbekende van u, er ook in heeft toegestemd om een van de lezingen te verzorgen. Hij is een van de velen die het gebied van de Thebaanse heuvels actief bestudeert en is ervan overtuigd dat er nog een schat aan informatie wacht om ontdekt te worden. Op dit moment verdiept hij zich onder meer in Wadi el-Gharbi, waarover hij op de Deir el-Medina-dag zal spreken. Het is een nog tamelijk ongerept en ook een erg gevaarlijk gebied om te onderzoeken. Huib van Verseveld kent het gebied op zijn duimpje en heeft al aardig wat discussies met de heer Romer gevoerd over de onderzoeksmogelijkheden.

De heer Romer, egyptoloog, archeoloog en historicus heeft door het toegankelijk maken van de egyptologie heel wat jonge mensen geïnspireerd tot het volgen van de studie of het volgen van cursussen op dit gebied. We kijken daarom ook uit naar zijn komst en naar wij hopen u ook.

U bent van harte welkom en wij zien ernaar uit u te ontmoeten!

Mocht u zich nog niet hebben opgegeven dan kan dit alsnog via thebanmountains@gmail.com of via www.mehen.nl. (entreprijs € 35,- p.p. overmaken op NL78 ABNA 0531 5891 29 t.n.v. Stichting T.M.F. onder vermelding van seminar Deir el-Medina).

Overzicht Deir el Medina vanuit het noord-oosten (foto Jan Koek)

Seminar Deir el-Medina 03-09-2016

<u>Tijden</u>	<u>Wat</u>	<u>Sprekers</u>	<u>Onderwerp</u>
09.30 - 10.00	Ontvangst en registratie		
10.00 - 10.15	Opening voorzitter TMF	Huib van Verseveld	Welkom en introductie
10.15 - 10.45	1e spreker (Engels)	John Romer	Wadi Gharby / Wadi F
10.45 - 11.15	Pauze koffie/thee		
11.15 - 11.45	2 ^e spreker (Engels)	Rob Demarée	
11.45 - 12.00	3 ^e spreker	Mathijs Smit	De pruik van Merit
12.00 - 12.30	4 ^e spreker (Engels)	Ben Haring	
12.30 - 14.00	Lunchpauze		
14.00 - 14.30	5e spreker	Niek de Haan	Grafbeeldjes uit Deir el-Medina
14.30 - 14.45	6 ^e spreker	Fania de Kruijf	Het werk aan de koninklijke graven in het Dal der Koninginnen: het arbeidersdorp Deir el-Medina.
14.45 - 15.15	7 ^e spreker	Jan Koek	Graf Nachtamon TT 218
15.15 - 15.45	Pauze koffie/thee		
15.45 - 16.15	8 ^e spreker	Koen Donker van Heel	Qenhirkhopshef
16.15 - 16.30	9 ^e spreker	Lonneke Delpout	Ostraca paarden
16.30 - 17.00	10 ^e spreker	Joost Golverdingen	Niet gepubliceerde teksten Wadi Gharby, Survey, TMF, Website
17.00 - 17.15	Afsluiting voorzitter	Huib van Verseveld	Dankwoord

Spatial patterns of tomb location and court society in fifth dynasty Egypt

Lezing door Massimiliano Nuzzolo (IFAO, Tsjechisch Egyptologisch Instituut) op woensdag 8 juni 2016 in de Universiteit van Leiden, Lipsiusgebouw, zaal 028, 15.00 - 16.00 uur, gratis toegang.

The Italian Egyptologist Massimiliano Nuzzolo will present his research on the topography of Old Kingdom elite tombs at Saqqara, Giza and Abusir during the 5th dynasty. By combining analysis of the natural environment with landscape phenomenology and the current Egyptological discussion on tomb architecture and decoration, his lecture will try to answer the question: Can spatial patterns of Old Kingdom elite tombs reveal aspects of the nature of early court society in Egypt that are not accessible through the written and visual sources?

Scène uit de mastaba van Idoet, Sakkara (foto Jan Koek)

Zomercursus Mehen "Het dier in het oude Egypte" te Utrecht, Doopsgezinde Gemeente, op woensdag 3 t/m vrijdag 5 augustus 2016 door John Wyatt en Jan Koek

Voorlopig programma

woensdag 3 augustus

13.30 – 15.00 uur John Wyatt: The Prehistoric Creatures of Ancient Egypt

15.30 – 17.00 uur Jan Koek: De rol van de ichneumon en de spitsmuis in het oude Egypte

donderdag 4 augustus

9.30 – 10.30 uur John Wyatt: Predynastic Animals

11.00 – 12.30 uur Jan Koek : De hond in het oude Egypte, deel 1

13.30 – 15.00 uur Jan Koek: De hond in het oude Egypte, deel 2

15.30 – 17.00 uur John Wyatt: The Fauna of the Old and Middle Kingdom

vrijdag 5 augustus

13.30 – 15.00 uur John Wyatt: An Almost Empty Desert

15.30 – 17.00 uur Jan Koek: De grote dierenbeelden van Amonhotep III

Zie verder www.mehen.nl onder Cursussen

Abdjoe, het terras van de grote god, door Ilja Nagtegaal.

Na de nog steeds veel besproken standplaatsreis naar de Dachla oase enige jaren geleden hebben Jan en Bep een nieuwe standplaatsreis georganiseerd, maar nu naar Abydos in Midden Egypte. Vaak wordt Abydos bezocht vanuit Luxor of tijdens een doorreis van Noord- naar Zuid Egypte waardoor de tijd die beschikbaar is om de monumenten ter plaatse te bezoeken niet zo lang is, zodat het bezoek zich vaak beperkt tot een “vluggertje” in de tempel van koning Seti I. Een recent gebouwd hotel op enige honderden meters afstand van de Seti I tempel biedt de mogelijkheid om een standplaatsreis te organiseren naar Abydos waardoor er voldoende tijd beschikbaar komt om een aantal monumenten ter plaatse uitgebreid en langdurig te bezoeken en te fotograferen!

Cultuskapel Amonhotep Huy, deel van een schip (foto Jan Koek)

De reis ving aan op donderdag 18 februari met een vliegreis van Amsterdam naar Caïro en de daarop aansluitende vliegreis naar Luxor, waar we in de kleine uren van vrijdagochtend aankwamen en opgewacht werden door Huib van Verseveld en Emad Hamdi Musa die ons naar het hotel brachten op de westoever van Luxor. Na de installatie in het hotel mochten we uitslapen om vervolgens om 10 uur met het programma te beginnen.

Het eerste programmapunt was een bezoek aan drie recent geopende graven In Qoernet Moeraï namelijk TT 277, het graf van Imen-em-inet, TT 278, het graf van Imen-em-heb, en TT 40 het graf van Imen-hetep ook wel genaamd Huy, koningszoon van Koesj ten tijde van koning Achnaton en koning Toetanchamon. Nog voor de middag hebben we de Ptolemaeïsche tempel in Deir el Medinah bekeken, waarna het tijd was voor de lunch die we genoten hebben op het dak van een resthouse in de buurt van ons hotel.

De middag hebben we doorgebracht met een uitgebreid bezoek aan het huis van miljoenen jaren van koning Seti I in Qoernah en het huis van miljoenen jaren van koning Ramses II, het Ramesseum of zoals ik het weleens in een reisgids heb gelezen het Ramses Museum, dichtbij de graven van Schêch Abd el Qoernah.

Zaterdag 20 februari zijn we in de vroege ochtend uit het hotel vertrokken om via de woestijnroute naar Abydos te gaan en onderweg een bezoek te brengen aan de Hathortempel in Dendera. Na een welkom en het bekijken van een film in het ontvangstgebouw hebben we als eerste de Romeinse mammisi van Trajanus dicht bij de noordelijke poort bezocht waar we in de

naos, de eigenlijke geboortekamer, de reliëfs hebben bewonderd en gefotografeerd van de geboorte van het godenkind en de reliëfs aan de buitenzijde van de mammisi hebben bekeken. Vervolgens hebben we via de Koptische kerk een wandeling gemaakt naar de westelijke buitenmuur van de grote tempel om daar de reliëfs en teksten te bekijken die aangebracht zijn rondom de tempel. Ook de Ptolemaeïsche Isistempel aan de zuidkant van de Hathortempel werd niet vergeten, de naos werd speciaal voor onze groep geopend. Als laatste werd deze ochtend een bezoek gebracht aan het dak van de Hathortempel waar we de kiosk en de oostelijke Osiriskapellen met de kopie van de bekende ronde zodiak hebben bekeken. Ondergetekende heeft het schoongemaakte plafond van de pronaos van de Hathortempel bewonderd en uitgebreid gefotografeerd.

Na het bezoek aan het tempelcomplex werd het tijd voor de lunch die op voortreffelijke wijze was voorbereid door Huib en Emad en genuttigd werd in één van de priëlen dicht bij de aanlegsteiger van de grote tempel. De middag werd voor het grootste deel besteed aan het tweede deel van de reis naar het hotel in Abydos die op last van de politie via de oude weg door het Nijldal afgelegd moest worden en de installatie in het hotel "House of Life". Na het diner werden we verwacht in een zaaltje om het programma van de volgende dag voor te bereiden met een lezing van Jan over de geschiedenis van Abydos tijdens de eerste en tweede dynastie en de te bezoeken monumenten.

Zondag 21 februari begon de dag met vroeg opstaan, om zes uur ontbijt want om zeven uur werden we verwacht aanwezig te zijn bij onze bus. Met de bus werd eerst een flink stuk zuidwaarts gereden door het dorp Abydos in de richting van de piramide van Iah-mes. Piramide is een nogal groots woord voor een grote zandheuvel met hier en daar kalkstenen brokken van wat ooit de bekleding van de piramide is geweest, helaas is van de bijbehorende terrassen-tempel aan de voet van het Anoebis (Inpoe) gebergte ook vrijwel niets meer over. Vervolgens zijn we verder zuidwaarts gereden naar de piramide van Sinki, een verzameling stenen die mogelijk stammen uit het einde van de derde dynastie maar waarvan niemand weet wat de werkelijke functie van dit bouwwerk is geweest. Nadat we de piramide hadden bekeken gingen we de woestijn in voor een bezoek aan het (cenotaaf?)graf van koning Senwosret III, een monument dat slechts in uitzonderlijke gevallen wordt geopend voor bezoekers. Aangezien de lucht in het graf eerst verfrist diende te worden moesten we een half uurtje wachten na het openen van de toegangsdeur voordat we naar binnen mochten gaan en aan een spannende afdaling konden beginnen in de richting van de grafkamer.

Sarcofaag in graf Senwosret III (foto Jan Koek)

Na een afdaling via een goed verlichte trap kwamen we in een gang die voorzien is van een plafond van half ronde stenen balken, een imitatie van een plafond met houten balken, om uiteindelijk in het pikkedonker met als enige verlichting onze meegenomen zaklantaarns via een wankel trap en een smalle plank zonder leuningen aan te komen in de grafkamer waar de

sarcofaag en de kanopenkist nog steeds aanwezig zijn. Na de grafkamer loopt de gang nog een stuk door in een bocht tot ver onder de berg van Inpoe.

Ten gevolge van de hoge relatieve vochtigheid van de lucht is het fotograferen ter plekke een probleem aangezien de lenzen van de camera's voortdurend besloegen en dus regelmatig schoongemaakt moesten worden. Ook is een goede flitser noodzakelijk.

Buiten het graf werden de tichelstenen restanten bekeken van gebouwen en muren die behoord hebben tot het grafcomplex van koning SenWosret III, zoals de omheiningsmuur en mastaba S8 met een opvallend gegolfde muur.

Na het bezoek aan het grafcomplex van koning Senwosret III bekeken we de plaats waar in januari 2014 het graf is gevonden van de tot toen onbekende koning Seneb-kay en van farao Sobekhotep, stammende uit een onbekende dynastie, die in Abydos aan de macht waren gedurende de Tweede Tussenperiode. Van de graven zelf was niets meer te zien aangezien de opgravingen weer geheel met zand zijn bedekt. Vervolgens zijn we gegaan naar de begraafplaats van de koningen van de eerste dynastie, Oem el Qaab de moeder van de potten, Ook de graven van Oem el Qaab zijn grotendeels weer onder het zand verdwenen, slechts het graf van koning Den hebben we kunnen bekijken dat deels ook weer gevuld was met zand. Als gevolg van een heuse zandstorm moesten we hier onze wandeling door de woestijn afbreken en waren we gedwongen om voortijdig te gaan lunchen in ons hotel.

Nadat 's middags de zandstorm was geluwd zijn we terug gegaan naar het noordelijk deel van de woestijn om in Kom es Sultan de tempel van koning Ramses II te bekijken. Op sommige muren van de zwaar verwoeste tempel waren nog teksten en reliëfs te ontdekken zoals die van een aantal bavianen. Hierna werd de wandeling vervolgd in de richting van een opvallend bouwwerk dat tegenwoordig wordt beschouwd als zijnde de begrafenisruimte van koning Cha-Sechemoey, die leefde tijdens het einde van de tweede- of het begin van de derde dynastie, en die door de Arabieren genoemd wordt Sjoenet es Sebib, de opslagplaats van de rozijnen. Het indrukwekkende bouwwerk meet 137 × 77 meter, heeft een hoogte van 8 meter met muren van drie meter dik die deels nog voorzien zijn inspringende nissen. In de zuid-oostelijke hoek van de binnenruimte van het gebouw heeft een kleine kapel gestaan en in het midden van de binnenruimte zou recent een grote vlakke stenen plaat met daarop enige lagen tichelstenen zijn ontdekt, mogelijk de basis van een klein piramideachtig bouwwerk. Het geheel wordt door sommigen dan ook beschouwd als een voorloper van het grafcomplex van koning Djoser in Sakkara. Na het bezoek aan Sjoenet es Sebib zijn we teruggelopen naar het hotel via de restanten van een tempeltje van Ramses IV en het steegje waarin eind april 2014 de mahat kapel (cenotaafkapel) van koning Montjoe-hotep II is ontdekt onder het straatoppervlak. Deze was dus helaas niet te zien.

De groep bij de poorttempel van Ramses II te Kom es Sultan (foto Huib van Verseveld)

Maandag 22 februari begon om half tien met een lezing door Jan, we konden dus uitslapen. De lezing had als onderwerp Abydos tijdens het Oude- en Middenrijk met als items onder meer de piramide van Sinki uit de derde dynastie, het graf van Idy uit de zesde dynastie, de stèles BM 562, BM 572 en BM 581 van koning Senwosret I die staan in het British Museum in Londen, de mahatkapel van koning Montjoe-hetep II uit de elfde dynastie en het graf van koning Senwosret III uit de twaalfde dynastie. Tijdens de uitleg over het graf van koning Senwosret III werd ook het probleem behandeld waar hij in werkelijkheid begraven is, er zijn aanwijzingen dat koning Senwosret III niet in zijn piramide in Dasjoer begraven is maar in het cenotaafgraf in Abydos, wat dus mogelijk geen cenotaafgraf is. Hierna werd ook de dertiende dynastie behandeld waarin ca. 50 koningen gedurende 150 jaar aan de macht zijn geweest met ook het graf van koning Senebkay die deelt uitmaakte van de z.g. Abydos dynastie, een lokale vorst die leefde ca. 1650 voor het begin van onze jaartelling. Eveneens werd aandacht geschonken aan de stèle C 15 van Abkoe en zijn vrouw Imeni, met de reliëfs van een Osirisprocessie, die zich bevindt in de Sullyvleugel op de eerste etage, zaal 23, van het Louvre in Parijs en de stèle van Icher-neferet uit het Neues Museum in Berlijn. Icher-neferet krijgt opdracht van koning Senwosret III om in zijn plaats de uitrusting voor de Osirismysteriën in orde te maken en ze ook uit te voeren. Na de lunch hebben we de hele middag besteed met een bezoek aan de kleine tempel van koning Ramses II om de reliëfs en graffiti zowel in als buiten de tempel te bekijken, met op de noordelijke buitenmuur de beschrijving en de afbeeldingen van de slag bij Kadesj van koning Ramses II.

Abydostempel Seti I, Seti voor Amon-Ra (foto Jan Koek)

's Avonds werden we getrakteerd op nog een lezing. Allereerst kwam Jan nog terug op enige teksten in de Ramses II tempel zoals de litanie van Ra en Dodenboek 148, maar ook op de afbeelding van de pelikaangod Hen(i)oet, waarna de rest van de avond besteed werd aan een uitvoerige beschrijving van het cenotaafgraf van koning Seti I, of zoals het graf meestal genoemd wordt het Osireion, met alle afbeeldingen van het Hologenboek en het Poortenboek, zoals ze aanwezig zijn in de lange gang die toegang geeft tot de sarcofaagkamer van het graf. Naar de mening van Alexandra von Lieven is het Osireion een tempel.

Dinsdag 23 februari was de dag van de inspecteurs. Twee inspecteurs van het Ministerie van Oudheden namelijk Ayman el Damarany, sitemanager in de provincie Sohag en Mohammed Aboe el Yazid hebben deze dag verzorgd met een rondleiding en lezingen.

's Ochtends werden we door Mohammed rondgeleid door het gedeelte van de Seti I tempel dat gewoonlijk afgesloten is voor het publiek, namelijk het z.g. slachthuis en de zaal van de barken, en daarna het Osireion van koning Seti I. Mohammed denkt dat het slachten van de offerrunderen in het z.g. slachthuis werkelijk ter plaatse werd uitgevoerd. Als laatste hebben we de magazijnen ten zuiden van de tempel bekeken. 's Middags hebben de beide heren vier lezingen verzorgd, namelijk over de recente ontdekkingen in Abydos met een uitgebreide beschrijving van de opgraving van de mahat kapel van koning Montjoe-hotep II in 2014 door Ayman. Opmerkelijk was dat na aanwijzingen van bewoners ter plaatse een sarcofaag is gevonden, zij waren kennelijk al eerder in de kapel geweest! De tweede lezing had als onderwerp het slachthuis in de tempel van koning Seti I, welke we deze ochtend dus bezocht hadden en werd door Mohammed verzorgd die over dit onderwerp zijn masterscriptie heeft geschreven. De derde lezing met als onderwerp recente opgravingen van het klooster van Aboe Moessa ten zuiden van de Seti I tempel werd weer gedaan door Ayman en als laatste een lezing van Mohammed over de valkenbegraafplaats in de wadi die Kom es Sultan verbindt met Oem el Qaab, iets ten noorden van Sjoenet es Sebib.

Woensdag 24 februari, de laatste dag in Abydos, begon met een beklimming naar het dak van het oude gedeelte van het hotel. Boven op het dak werden we getrakteerd op een groots uitzicht over de omgeving van Abydos met de woestijn. Hierna stond de rest van de dag in het teken van de Seti I tempel. Jan heeft een deel van de groep rondgeleid door de tempel en een ander deel van de groep heeft op eigen houtje in de tempel rondgezworven met het fototoestel in de aanslag.

De ochtend van donderdag 25 februari werd in beslag genomen door de terugtocht naar ons hotel op de westoever van Luxor. Het eerste deel van de reis verliep voorspoedig via de woestijn tot Qena, waar we door twee luid toeterende politieauto's door de stad begeleid werden, maar het tweede deel van de reis, na een plaspauze in een heel smerig hurktoilet in een politiepost, via de oude weg door het Nijldal verliep minder vlot. Na de lunch in een resthouse vlakbij Medinet Haboe, het huis van miljoenen jaren van koning Ramses III, hebben we drie graven in het Dal der Koningen bezocht, namelijk KV 34 het graf van koning Djhoety-mes III, KV 57 het graf van koning Horemheb en KV2 het graf van koning Ramses IV. Helaas moet je nog steeds je fototoestel inleveren voor het betreden van het Dal der Koningen, maar in het graf van koning Horemheb kwam de bewaker naar mij toe en vroeg "moet jij niet fotograferen" en wees op een doosje in de borstzak van mijn overhemd, echter het doosje was geen camera. Kennelijk is het dus heel normaal als je een fototoestel mee naar binnen smokkelt, een leermoment voor een volgende keer dus. 's Avonds hebben we gedineerd in de tuin van het hotel waar we bezoek kregen van René van Helden met zijn vrouw, Tineke en Nico van den Born en Jos Smulders. Vrijdag 26 februari was een vrije dag en kon dus naar eigen keuze worden ingevuld. Een aantal mensen hebben een ballontocht gemaakt, Huib is met een aantal deelnemers naar de wadi's geweest en de anderen hebben onder leiding van Jan een bezoek gebracht aan de tempel van Karnak. De dag werd besloten met een diner ten huize van onze grote vriend Hamdy, waar de vrouw van Hamdy en zijn dochters een voortreffelijke maaltijd voor ons hebben verzorgd. De laatste dag, zaterdag 27 februari, was het vroeg opstaan geblazen. Om drie uur uit de veren om op tijd het vliegtuig naar Caïro te halen. Ook de aansluitende vlucht naar Amsterdam verliep voorspoedig, waar we circa twee uur 's middags aankwamen, vroeg genoeg om de boodschappen te doen voor het weekend bij Appie H.

Al met al was deze reis een bijzondere ervaring die mede door de assistentie van Huib een succes is geworden.

Dahabiyareizen 2017

Mede dankzij het succes van de vorige dahabiyareis in Egypte heeft Mehen besloten om in 2017 twee nieuwe dahabiyareizen te organiseren. Hoewel de route dezelfde is, n.l. van Luxor naar Aswan, zijn het twee heel verschillende reizen.

De eerste reis, o.l.v. Huib van Verseveld, in maart zal een reis zijn met een bezoek aan bekende monumenten waarbij vooral het ontspannen karakter centraal staat. De tweede reis, o.l.v. Jan Koek, in het najaar zal een themareis zijn, waarbij studie voorop staat.

Zeilend op de Nijl van Luxor naar Aswan en onderweg oude monumenten bezoeken, in de voetsporen van grote ontdekkingsreizigers? Op een bijzondere en relaxte manier Egypte

verkennen op een tweemaster? Verblijven in een comfortabele kamer en op een boot die van alle moderne gemakken is voorzien? Dat kan zowel tijdens de dahabiyareis *'Egypte ontdekken met de Flower of Life'* en op de themareis *'De tempel van Edfoe en de Ptolemaeën'*. Een dahabiya is een zeilboot die is gebouwd in de stijl van de traditionele zeilboten van eind 18^e eeuw. Met een dahabiya kan, met de wind in de zeilen, ongeveer vijftig kilometer per dag worden afgelegd. Op een ontspannen manier vaart u langs de mooie oevers van de Nijl en verkent u de magnifieke monumenten.

Zonsondergang vanaf de dahabiya (foto Jan Koek)

'Egypte ontdekken met de Flower of Life' van donderdag 2 maart tot en met 12 maart 2017

Dit programma is als volgt vastgesteld:

- donderdag 2 maart: vlucht Amsterdam – Cairo – Luxor met Egypt Air en inschepen op de dahabiya
- vrijdag 3 maart: vrij te besteden in Luxor of relaxen op de boot
- zaterdag 4 maart: varen naar Esna en bezoek aan de Tempel van Esna
- zondag 5 maart: varen naar en bezoek aan El Kab
- maandag 6 maart: varen naar en bezoek aan de tempel van Edfoe
- dinsdag 7 maart: varen naar en bezoek aan Qoerta (rotstekeningen) en Gebel el Silsila
- woensdag 8 maart: varen naar Kom Ombo en bezoek aan de tempel van Kom Ombo
- donderdag 9 maart: dag vrij te besteden in Aswan
- vrijdag 10 maart: bezoek aan de tempel van Philae, rest van de dag vrij te besteden in Aswan
- zaterdag 11 maart: dagtocht met bus naar kamelenmarkt in Daraw
- zondag 12 maart: 's morgens vroeg vlucht naar Aswan – Cairo - Amsterdam

Prijs per persoon € 1.495,--, in de tweepersoonssuite € 1.745,--. Prijzen gebaseerd op minimaal 12 deelnemers.

Toeslag voor een 1-persoonshut is € 700,--. Deze toeslag kunt u vermijden als u de hut wilt delen met een andere deelnemer.

'De tempel van Edfoe en de Ptolemaeën' van 26 oktober t/m 5 november 2017

De zomercursus in 2017 zal volledig over de tempel van Edfoe gaan en de dahabiyareis zal als thema eveneens de tempel van Edfoe hebben. De opgedane kennis tijdens de zomercursus zal gedurende de reis in de praktijk kunnen worden gebracht. Om uitgebreid de tempel te kunnen bestuderen zal de dahabiya maar liefst drie nachten in Edfoe doorbrengen, zodat er genoeg tijd is om de tempel uitgebreid te bezoeken.

Dit programma is als volgt vastgesteld:

- donderdag 26 oktober: vlucht Amsterdam - Cairo - Luxor met Egypt Air en inschepen op de dahabiya
- vrijdag 27 oktober: bezoek aan de tempel van Karnak, vooral voor de Ptolemaeëntijd
- zaterdag 28 oktober: varen naar Esna en bezoek aan de tempel van Esna
- zondag 29 oktober: varen naar en bezoek aan El Kab
- maandag 30 oktober: varen naar en bezoek aan de tempel van Edfoe
- dinsdag 31 oktober: 2^e dag tempel van Edfoe
- woensdag 1 november: 3^e dag tempel van Edfoe
- donderdag 2 november: varen naar en bezoek aan Qoerta en Gebel el Silsila
- vrijdag 3 november: varen naar Ras Ras en bezoek aan de tempel van Kom Ombo
- zaterdag 4 november: Aswan, bezoek aan de tempel van Philae
- zondag 5 november: 's morgens vroeg vlucht naar Aswan – Cairo - Amsterdam

Prijs per persoon € 1.685,--. Toeslag voor een 1-persoonshut is € 700,--. Deze toeslag kunt u vermijden als u de hut wilt delen met een andere deelnemer. Prijzen gebaseerd op minimaal 12 deelnemers.

Inclusief:

- vlucht Amsterdam-Cairo-Luxor, incl. luchthavenbelasting
- vlucht Aswan-Cairo-Amsterdam, incl. luchthavenbelasting
- 10 overnachtingen op de dahabiya op basis van volpension inclusief non-alcoholische dranken
- visum
- vervoer van/naar vliegveld
- vervoer naar/terug bezienswaardigheden die onder het programma vallen
- alle entrees van de bezienswaardigheden die onder het programma vallen
- reisbegeleiding Huib van Verseveld (kennismakingsreis)
- reisbegeleiding Jan Koek (themareis)

Exclusief:

- fooien (reken op ongeveer € 15,- per dag) en persoonlijke uitgaven
- alcoholische dranken
- extra bezienswaardigheden buiten het programma om en vervoer hier naar toe

Busreizen naar Morlanwelz in augustus en naar Karlsruhe in 2017

1-daagse busreis op 31 augustus naar de tentoonstelling “*Goden, geesten en demonen in het oude Egypte*” in Musée Royal de Mariemont te Morlanwelz, België.

Busreis, inclusief entree, € 59,--, max. zes deelnemers!

Aanmelden via www.mehen.nl

4-daagse busreis naar de tentoonstelling “*Ramses Göttlicher Herrscher am Nil*” in Karlsruhe.

Data 21 t/m 24 april 2017 en tevens 1 dag naar de Egyptische collectie in Tübingen.

Busreis, inclusief 3 hotelovernachtingen en entreegelden, € 449,--, max. zes deelnemers!

Aanmelden via www.mehen.nl

Uiteraard kunt u zich ook nog aanmelden voor de Midden-Egyptereis in september/oktober a.s. Zie www.mehen.nl onder Reizen.

Voor alle betalingen inzake Mehen: rekeningnummer NL86INGB0671936387, BIC: INGBNL2A t.n.v. mevrouw B.J. Koek-Overvest e/o de heer J.G. Koek te Elst (U.).

Wij hopen u binnenkort bij één van onze activiteiten te ontmoeten.

Met vriendelijke groeten,
namens “Mehen”

Bep en Jan Koek
www.mehen.nl